

Cirkulärnr: 1994:152
Diariernr: 1994:1866
Handläggare: Agneta Lefwerth
Avdsek: J Civilrätt
Datum: 1994-08-11
Mottagare: Gemensam kommunadministration
Informationsfrågor
Rubrik: Kopieringsavtal med Föreningen Presskopía

Handläggare
Agneta Lefwerth

1994-08-11

Gemensam kommunadministration
Informationsfrågor

Kopieringsavtal med Föreningen Presskopia

Föreningen Presskopia har under våren erbjudit landets kommuner att teckna ett avtal avseende kopiering av redaktionell text ur svenska tidningar och tidskrifter. Frågan om tecknande av sådant avtal har tidigare behandlats bl.a. i cirkulären 1984:22 och 1988:101. Eftersom frågan på nytt aktualiserats vill vi informera om vad som gäller på området.

Bakgrund

Överläggningar mellan Föreningen Presskopia och företrädare för användarsidan, däribland Svenska Kommunförbundet, resulterade år 1984 i en förhandlingsöverenskommelse som redovisades i cirkulär 1984:22. Föreningen Presskopia förklarade sig därvid beredd att erbjuda myndigheter, företag och organisationer rätten att kopiera i enlighet med ett temporärt avtal, medan användarsidan förklarade sig villig att fränfalla sin tidigare bestämda rekommendation till användarna att inte teckna avtal med föreningen. Överenskommelsen skulle inte kunna åberopas till stöd för att det temporära avtalet ger uttryck för etablerad praxis eller en från allmän synpunkt ändamålsenlig avvägning av berörda partsintressen. Avsikten var att överenskommelsen skulle vara en temporär lösning i avvaktan på en framtida långsiktig uppgörelse. Frågan aktualiserades ånyo på grund av iakttagelser som gjorts av företrädare för föreningen vid besök i några kommuner. I cirkulär 1988:101 redovisades bl. a. att den då pågående upphovsrättsutredningen föreslagit att möjligheten att kopiera för enskilt bruk skulle inskränkas så att den huvudsakligen endast skulle få ske för privatlivets behov. I gengäld skulle möjligheterna att i kollektiva former träffa upphovsrättsliga avtal för förvärvslivets behov vidgas.

Kopiering av tidningsartiklar

Möjligheten att kopiera och sprida tidnings- och tidskriftsartiklar regleras i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (URL). Tillstånd av rättighetshavarna krävs t. ex. för kopiering och spridning av ar-

tiklar till förtroendemän eller anställda. Den som utan tillstånd framställer kopior och sprider dessa kan ådömas straff i form av böter eller fängelse samt bli skyldig att utge skadestånd.

Enskilt bruk

Lagen ger en viss möjlighet att utan tillstånd kopiera upphovsrättsligt skyddat material för enskilt bruk, vilket innebär att något samtycke från rättighetshavare inte behövs. Kopiering som sker inom förvärvslivet på en enskild anställds initiativ och avser enstaka artiklar i enstaka exemplar ryms normalt inom ramen för enskilt bruk. Den enskilde förutsätts ha ett personligt behov eller intresse av artikeln. Om dessa förutsättningar är uppfyllda är det också tillåtet att framställa kopior till kollegor inom en arbetsgrupp. Kopieringen behöver inte utföras av den enskilde personligen, utan kan utföras av annan. Kopiering för enskilt bruk faller utanför avtalet.

Särskilda regler för arkiv och bibliotek

I 16 § upphovsrättslagen finns särskilda bestämmelser om kopiering som sker inom arkiv och bibliotek. Kopiering som sker med stöd av dessa bestämmelser omfattas inte av avtalet.

Skolkopieringsavtal

Skolorna har möjlighet att kopiera upphovsrättsligt skyddat material (även bilder) för undervisningsändamål om kommunen tecknat avtal med upphovsrättsinnehavarnas organisationer företrädda av BONUS. Beträffande skolkopieringsavtal för läsåret 1994/95, se cirkulär 1993:71.

Föreningen Presskopia

Föreningen Presskopia företräder Fackpressen, Fackförbundspressens Samorganisation, Svenska Journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen, Sveriges Författarförbund, Tidningarnas Arbetsgivarförening och VECTU. Föreningen upplåter kopieringsrätt avseende ca 400 svenska tidningar och tidskrifter, vilket motsvarar nästan hela det svenska pressområdet. Föreningen förvaltar, såvitt gäller den aktuella kopieringen, de rättigheter som innehas av rättighetshavare som är anslutna till nämnda organisationer. I det avtal som föreningen erbjuder finns en bestämmelse om att föreningen upp till ett visst belopp ersätter även rättighetshavare som står utanför dessa organisationer.

Lagstiftningsarbetet

I prop 1992/93:214 vari föreslogs de ändringar som trädde i kraft i upphovsrättslagen den 1 januari 1994 (SFS 1993:1007), anges att begreppet enskilt bruk har ett lämpligt betydelseomfång enligt gällande rätt och att upphovsrättsutredningens förslag om att införa en ny bestämmelse för att tillgodose förvärvslivets behov av att kunna kopiera tidnings- och tidskriftsartiklar för intern information inte bör genomföras. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen skulle ge möjlighet att erhålla en kopieringsrätt av stor omfattning, bl. a. skulle artiklar i utländska tidningar och tidskrifter kunna omfattas av ett avtal. Skälen till att vidga möjligheterna till kopiering av sådana skrifter ansågs inte vara så starka att de övervägde de nackdelar som be-

dömdes uppkomma för rättighetshavarna. Föredragande statsråd hänvisar i detta sammanhang till Föreningen Presskopia och den möjlighet till kopiering i förvärvslivet som föreningen erbjuder. I propositionen kan vidare utläsas att den som, i enlighet med avtal som ingåtts med Föreningen Presskopia, kopierar ur en tidning eller tidskrift, inte skall behöva kontrollera att han inte kopierar en artikel som en oorganiserad rättighetshavare har rätt till. Skälet härtill anges vara att föreningen representerar nästan alla rättigheter, och att en enskild som träffat avtal med föreningen måste anses ha gjort vad han skall när det gäller att försäkra sig om att kopieringen ur de aktuella tidningarna och tidskrifterna sker lagligt.

Avtalet

Det avtal som nu presenterats kommunerna överensstämmer med det tidigare temporära avtalet, och har inte varit föremål för någon översyn.

Avtalet avser kopiering och spridning av sådan redaktionell text (bilder omfattas inte) som är skyddad enligt lag och som ingår i de svenska tidningar och tidskrifter som finns uppräknade i den till avtalet bifogade förteckningen. Kopiering får bara ske för att tillgodose ett intresse i abonnentens verksamhet.

Kopiering för enskilt bruk samt sådan kopiering som sker inom arkiv och bibliotek med stöd av 16 § upphovsrättslagen omfattas inte av avtalet.

En artikelförfattare som är ansluten till någon av de organisationer som anges i avtalet kan förbjuda kopiering av en text. I sådant fall omfattas inte den texten av avtalet. Föreningen är skyldig att meddela abonnenter om sådant förbud.

Artikelförfattare som inte är anslutna till de i avtalet angivna organisationerna är inte bundna av avtalet även om artikeln införts i en tidning som är bunden av avtalet. Föreningen Presskopia påtager sig enligt avtalet att upp till en viss nivå svara för ersättning till upphovsrättsinnehavare som inte är bunden till avtalet om kopieringen skett i enlighet med avtalet.

Omfattningen av kopieringen skall redovisas efter varje avtalsår. Detta kan upplevas som ett problem, eftersom det är svårt att ha kännedom om eventuell kopiering som sker i de olika arbetsenheterna. Det som bör vålla minst problem är pressklippsammanställningar som alltid skall redovisas och dessutom förvaras under minst ett år efter utgången av kopieringsåret. Det gäller såväl regelbundet som tillfälligt utkommande sammanställningar. I övrigt förekommer det t. ex. att kopior av en artikel som berör en fråga som skall behandlas vid ett nämndsammanträde delas ut till ledamöterna. Om sådant material distribueras centralt, eller om ett mindre antal personer handhar distributionen bör det även beträffande sådana kopior vara möjligt att kontrollera antalet kopior. Härutöver kan det förekomma en spridd, oregelbunden kopiering. Sådan kopiering faller till en del utanför avtalet p.g. a. att den ryms inom ramen för enskilt bruk (se ovan), medan den kopiering som sker därutöver kräver tillstånd. Sådan spridd kopiering kan vara svår att kontrollera och redovisa. Eftersom ersättningen beräknas i intervaller bör

det dock, om man inte ligger vid översta gränsen i ett intervall, finnas visst utrymme för sådan kopiering.

Varje kommun bör själv bedöma om man i verksamheten vill ha möjlighet att kopiera tidnings- och tidskriftsartiklar utöver vad som ryms inom ramen för enskilt bruk, skolkopieringsavtalet och de särskilda regler som gäller för arkiv och bibliotek. Om kommunen vill ha denna möjlighet krävs att avtal träffas med föreningen. De anställda i kommunen bör informeras om vilka möjligheter till kopiering av tidnings- och tidskriftsartiklar på arbetsplatsen som finns, beroende på om avtal träffats eller ej.

Då det avtal som nu erbjuds är detsamma som parterna avsåg skulle vara en temporär lösning kommer vi att kontakta Föreningen Presskopia för en översyn av avtalet.

Frågor i anledning av detta cirkulär kan ställas till
Agneta Lefwerth, tfn 08-772 44 43 eller Hans Ekman, tfn 08-772 44 37.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Juridiska avdelningen

Curt Riberdahl

Agneta Lefwerth